

УДК 811.111'373.611

Воробйова О.С., к.філол.н., доцент,
ORCID: 0000-0001-9426-7184, e-mail: vorobyovaoksana27@gmail.com

Федоренко Ю.П., к.пед.н., доцент,
ORCID: 0000-0002-9561-5475, e-mail: everest388@gmail.com

Купар М.С., ст. викладач,
ORCID: 0000-0002-0016-4801, e-mail: oljalja.topolja@gmail.com
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Мартирисян Л.І., к.філол.н., доцент,
ORCID: 0000-0003-0338-0240, e-mail: ludmila_martirosyan@ukr.net
Вищий державний навчальний заклад України “Українська медична стоматологічна академія”

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

***Анотація.** На конкретному емпіричному матеріалі, представленому фразовими дієсловами із постпозитивним компонентом *out*, виокремлено й проілюстровано основні способи передачі дієслівних комплексів, що розглядаються українською мовою. Вказані способи перекладу визначено як морфологічний, що передбачає передачу фразових дієслів за допомогою переважно префіксальних дієслів, та синтаксичний, який передається вільними або стійкими словосполученнями. Встановлено, що зазначені способи, так само, відображають особливості типологічного статусу фразового дієслова в англійській мові. Проблематика статті є особливо актуальною в світлі перекладацької безеквівалентності англійських фразових дієслів, тобто відсутності прямих відповідників при передачі цих одиниць українською мовою.*

***Ключові слова:** фразове дієслово, постпозитивний компонент/постпозитив, префіксальне дієслово, морфологічний спосіб, синтаксичний спосіб.*

Vorobiova O.S., candidate of philology, associate professor,
ORCID: 0000-0001-9426-7184, e-mail: vorobyovaoksana27@gmail.com

Fedorenko Yu.P., candidate of pedagogics, associate professor,
ORCID: 0000-0002-9561-5475, e-mail: everest388@gmail.com

Kupar M.S., senior lecturer,
ORCID: 0000-0002-0016-4801, e-mail: oljalja.topolja@gmail.com

Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University

Martirosyan L.I., candidate of philology, associate professor,
ORCID: 0000-0003-0338-0240, e-mail: ludmila_martirosyan@ukr.net

Ukrainian Medical Stomatological Academy

PECULIARITIES OF RENDERING ENGLISH PHRASAL VERBS INTO UKRAINIAN

Abstract. *Based on the particular empirical material, phrasal verbs with the postpositive component out, the principal ways of rendering verbal complexes under consideration into the Ukrainian language are singled out and illustrated. The translation ways, distinguished in the research, are morphological, implying rendering phrasal verbs by means of predominantly prefixal verbs and syntactic with the help of free or stable word combinations. It has been established that the translation ways indicated, on their turn, reflect the peculiarities of the typological status phrasal verb possesses in the English language. The subject of the paper appears to be of particular scientific interest as it concerns English phrasal verbs as non-equivalent translation units, i.e. having no direct correspondences (equivalents) in the target language.*

Keywords: phrasal verb, postpositive component, prefixal verb, morphological way, syntactic way.

1. Вступні зауваження

1.1. Фразові дієслова (далі ФГ), тобто одиниці типу *to fling out* ‘вискочити (напр., з кімнати)’, *to throw out* ‘виключити, розжалувати, з ганьбою вигнати’, які складаються із монологічного дієслова та другого компонента комплексної прислівниково-прийменникової природи, є диференційною ознакою дієслівної таксономії сучасної англійської мови.

1.2. Аналіз семантичної кореляції компонентів англійських ФГ, тобто вихідного дієслова і другого, постпозитивного компонента (ПК), з урахуванням досвіду авторитетних досліджень з даної проблематики (див., зокрема, роботи Ніколенко А.Г. [1], Siyanova A., Schmitt N. [2], Zuhair A., Raith Z. [4] та ін.), дозволяє умовно розділити дієслівні комплекси, що розглядаються, в даному випадку фразові дієслова із компонентом *out* (далі ФГ-out), на два типи одиниць:

1) дієслівно-прислівникові сполучення (де ПК – повнозначне слово, а саме, прислівник);

2) складені або аналітичні дієслова (де ПК – словотвірний елемент, який модифікує або повністю змінює значення вихідного дієслова).

1.3. Зазначені вище особливості категоріального статусу англійських ФГ знаходять своє відображення при перекладі цих одиниць українською мовою. Особливо це стосується передачі англійських ФГ українськими префіксальними дієсловами (далі ПД), оскільки, незважаючи на різний морфологічний склад одиниць, що наразі зіставляються, можуть бути однаково інтерпретовані як «сателіти» (за термінологією L. Talmy [3]), тобто такі елементи в описі дії, які вказують, насамперед, на її просторові характеристики, і виконують ідентичну функцію по відношенню до дієслова – модифікують його значення.

2. Особливості передачі ФГ-out українською мовою

2.1. У результаті аналізу особливостей перекладу ФГ-out (845 однозначних ФГ-out або кожного ЛСВ багатозначних ФГ-out) було виділено два основних способи передачі цих одиниць українською мовою – морфологічний і синтаксичний, які, так само, свідчать про наявність чіткої кореляції між перекладацькими особливостями ФГ-out та їхніми дериваційними і семантичними характеристиками.

2.2. Морфологічним способом (676 одиниць, 80%), тобто за допомогою переважно префіксальних дієслів перекладаються ФГ-out, що мають дериваційний статус і функціонують як складені/аналітичні дієслова. Серед українських префіксальних дієслів, які можуть використовуватися при перекладі ФГ-out, було виокремлено дієслова з 11 наступними префіксами:

ви-, роз-, від-, за-, з-, с-, при-, о-, по-, про-, під-, найбільшою продуктивністю серед яких відзначаються дієслова з префіксами *ви-, роз- і від-* (напр.: *to creep out – виповзати*, *to spread out – розходитися* (напр., про людей); *to cull out – відбракувати* і т.п.). Домінування цього способу перекладу підтверджує тезу про те, що, незважаючи на різну морфологічну структуру мов, які представляють англійські ФГ й українські ПД, ці одиниці володіють подібними дериваційними і семантичними можливостями – найперше, ізоморфною властивістю постпозитива і префікса в їхньому складі певним чином модифікувати вихідну дієслівну основу. З іншого боку, така значна кількість префіксів, які можуть виступати відповідниками одного постпозитивного компонента (ПК-out), послідовно підтверджує на словотвірному рівні синтетизм української мови, а також велику схильність англійської мови до полісемії та економії мовних засобів.

2.3. Синтаксичний спосіб перекладу ФГ-out (169 одиниць, 20%) за допомогою словосполучень застосовується у випадках, коли ФГ розглядаються як словосполучення, в яких постпозитив виявляє яскраво виражену прислівникову природу (див. 1.2.), а також коли в семантиці вихідного дієслова містяться додаткові семи адвербіального або кваліфікативного характеру, напр.: *to freeze out* – вмирати від холоду, *to cry out* – висловлювати сильний протест.

Література

1. Ніколенко А.Г. *Лексико-семантичні та функціональні особливості взаємодії компонентів фразових дієслів сучасної англійської мови: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київськ. держ. лінгв. ун-т. – Київ, 1999. – 21 с.*
2. Siyanova A, Schmitt N, “Native and nonnative use of multi-word vs. one-word verbs”, *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching, Vol.45, (2007), pp.119-139, available online: <https://www.degruyter.com/view/j/iral.2007.45.issue2/iral.2007.005/iral.2007.005.xml>, last visit:03.10.2018, <https://doi.org/10.1515/IRAL.2007.005>.*
3. Talmy L, “Path to Realization: A typology of event conflation”, *Proceedings of the 17th Annual Meeting of the Berkeley Society, (1991), pp.480-519.*

4. Zuhair AA, Raith ZA, "Rarity or Non-Existence of Phrasal Verbs in the Written Discourse of Omani Student-Teachers of English", *SAGE Open*, October-December 2014: 1-10, (2014), available online: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2158244014556988>, last visit: 03.10.2018, <http://dx.doi.org/10.1177/2158244014556988>